

Beszámolók, szemlék, közlemények

125 éve a magyar mérnökképzés szolgálatában.
A Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtárának
jubileuma.

Előző számunkban a fennállásának 90. évéhez érkezett OMKDK eredményeit ismertettük, most pedig ismét évfordulóhoz érkezünk: az OMKDK - val szocialista szerződés keretében évek óta a legjobb egyetértésben együttműködő Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtárát köszöntjük fennállásának 125. évfordulója alkalmából.

1848. május hó 9-én kelt a forradalmi magyar kormány vallás- és közoktatási miniszterének, a politikusként, íróként egyaránt feledhetetlen emlékü EÖTVÖS Józsefnek az a levele, amellyel egy ötkötetes művet küldött az ipartanodai könyvtár részére. A Budapesti Műszaki Egyetem jelenlegi Központi Könyvtára elődjének nagy inventáriumában ez a mű szerepel az 1. sorszám alatt: a könyvtár ettől az időponttól keltezi létezését.

Idén ünnepli fennállásának 125. évfordulóját.

125 éve veszi ki részét a magyar mérnökképzés munkájából a mindenkorai könyvtári lehetőségek messzemenő felhasználásával. Megalapításától kezdve arra törekedett, hogy az ország sokáig egyetlen műszaki nagykönyvtáráként ne csak raktára legyen a műszaki haladás könyveiben és folyóiratcikkében lecsapódó eredményeinek, hanem az ipartanoda, a József-műegyetem, majd a felszabadulás után a Budapesti Műszaki Egyetem falai között felnövő, az ország ipari életébe kikerülő s ott

tevékenykedő új és új mérnöknemzedék állandó megújító forrása is. Szerepének és előrelátásának volt, hogy a könyvtár első vezetői VESZ János, FÖLSER István, WARTHA Vince és RADOS Gusztáv, koruk kiemelkedő műszaki tudósai is voltak. Nagyrészt az ő fáradozásuk eredménye, hogy a könyvtár a napi "rutin-feladatokon" belül és túl mindig kereste és megtalálta azt a módot, amellyel a leghatékonyabban segíthette a mérnökképzés aktuális feladatait.

Különösen nagy hálával emlékezhetünk meg a könyvtár rendszerteljesítő igazgatójáról, WARTHA Vincéről, aki napjainkig előremutatónan fogalmazta meg a könyvtár hármas funkcióját: a kutatómunka elméleti alapjainak összegyűjtésében, az ipar gyakorlati feladatainak támogatásában, a mérnökhallgatók általános kulturálódásának segítésében. Hogy a könyvtár az elmúlt 125 év alatt az adott társadalmi és gazdasági helyzetben mikor, melyik feladatát tudta maradéktalanul teljesíteni s milyen eszközökkel, azt konkrét történelmi-politikai körülmények befolyásolták. A monarchiának a magyar ipari fejlődést guzsbakító évtizedei alatt elsősorban az alaptudományi állomány tudatos fejlesztése került előtérbe; a HORTHY-korszakban sorvadásnak induló magyar mérnökképzés időszakában az általános-emberi kulturális megbecsülése, az embertelenség korában az emberi értékek feltárása: jelentős tette volt a könyvtár részéről. A felszabadulás után tudta csak a könyvtár lényegében valóra váltani korábban megfogalmazott hármas feladatát: 1945 után módszeres állományfejlesztéssel, a hiányok tudatos pótlásával, a műszaki-tudományos fejlődés új eredményeinek állandó figyelemmel kísérésével sikerült elérni, hogy a budapesti műszaki Egyetem Központi Könyvtára ma egyaránt szolgálhatja a tudományos kutatómunkát, a soha nem remélt méretekben kibontakozó, korszerű mérnökképzést és a fiatal műszaki értelmiség általános kulturális tájékozódási igényének kielégítését.

Nem közömbös s talán nem is minden tanulság nélkül való, ha megvizsgáljuk: hogyan?

Elsősorban természetesen a hagyományos könyvtári eszközökkel. Egyrészt úgy, hogy módszeres állományfejlesztés révén sikerült megközelíteni a 300 000 kötetnyi könyv- s elérni a több mint 80 000 kötetnyi folyóirat-/periodikum/állományt, nem beszélve az egyetemi oktatás szempontjából rendkívül értékes mintegy 75 000 kötetnyi különgyűjteményről. A korszerű feldolgozási elvek figyelembe vételével és alkalmazásával e jelentős állomány nem holt tőke: jól rendszerezett katalógusok révén mindenki által megközelíthető, olvasható, kölcsönözhető. A felszabadulás után létrejött s az utóbbi évtizedben hatalmas mértékben fejlődő, gépparkjában is erősödő reprográfiai szolgálatunk révén azok az állományrészek is elérhetővé váltak, amelyek egyébként nem lennének kölcsönözhetőek.

Az 1909. óta önálló épületben működő könyvtár raktári és olvasótermi befogadóképességének növelése megújuló gondja a könyvtárvezetésnek. Az olvasóterem asztalainak átalakításával, a kölcsönzési tér jobb kihasználásával, a szabadpolcos rendszer bevezetésével, majd a későbbi években új - villamoskari - olvasóterem megnyitásával, szaktájékoztatót szolgáló kisebb kutatóhelyiségek berendezésével olvasóink számára, két korszerű tömörraktári terünk kialakításával könyveink részére sikerült több helyet biztosítani. Kétségtelen azonban, hogy ezek a

megoldások is csak pillanatnyilag csökkentik gondjainkat: a gyökeres változtatás szükségét csak ideig-óráig odázhatják el.

Gyarapításunk, olvasó- és kölcsönzési forgalmunk tervszerű növekedése azonban csak egyik módja volt annak, hogy állományunkat a műszaki olvasótáborhoz közvetítsük. Jelentős lépéseket tett a könyvtár azáltal is, hogy az egyetem karai szerint tagozódó, szakmérnökök iránításával működő tudományos tájékoztató szolgálatot épített ki, s e szolgálat munkatársaira alapozva megindította a mérnökhallgatók rendszeres szakirodalmi oktatását. Ezáltal nemcsak a tudományos diákköri dolgozatok elkészítésére, hanem a diplomaterv összeállítására, sőt a későbbi, a gyakorlati ipari vagy tudományos intézeti kutatómunkára is felkészíti a hallgatókat. A hat karnak és az általános társadalomtudományi /idológiai/ képzésnek megfelelő, nagy sikerű irodalomkutatási segédkönyv-sorozat jelent meg a könyvtár kiadásában. A szakmai kutatómunkát segítik a tudományos műszaki bibliográfiák kötetei, a tudomány-és technika-történezszerkedésére számítanak a műszaki tudománytörténeti kiadványok. /Ez utóbbi sorozatban jelent meg a Műegyetemi Könyvtár 100 éves történetét feldolgozó monográfia MORA László tollából./ A tudományos tájékoztató osztály az egyetem oktatóinak állít össze tematikus bibliográfiákat, a hálózati csoport a tanszéki könyvtárak módszertani segítését biztosítja, a Műszaki Egyetemi Könyvtáros című folyóiratunkban, a könyvtár Evkönyveiben általános érvényű szakcikkeket publikálunk. S szólni kell az idén tizedik évébe lépett felsőoktatási Szakirodalmi Tájékoztatóról is, amely a műszaki és természettudományos felsőoktatás világszerte tapasztalható korszerű jelenségeire hívja fel a szakemberek figyelmét.

A József-Ipartanoda 125 évvel ezelőtt alapított könyvtára létrejöttekor egymaga iparkodott enyhíteni a bontakozó magyar mérnökkepzés gondjain. Az elmúlt évszázad során nagy könyvtárak születtek az országban. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy e könyvtárakkal a Budapesti Műszaki Egyetem központi könyvtárának kitűnőek a kapcsolatai. Jóleső érzés tudni, hogy évfordulónkon a velünk szocialista szerződésben álló Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs központ vezetői, munkatársai és olvasótáborra együtt örül eredményeinknek s a további években is vállvetve dolgozhatunk a magyar műszaki társadalom könyvtári igényei kielégítésének feladatain.

Végh Ferenc

